

Om Jyllands første Kridtpibefabrik og dens Indehaver, Johan Adolf Rømer i Nørresundby.

Ved Protokolf. cand. jur. Chr. Christensen.

Tobaksrygning har vistnok ikke været kendt her i Landet inden Kejserkrigens Tid, og i de nærmest følgende Aar kun i meget ringe Grad. Skikken, der rimeligvis er kommen her ind syd fra, — maaske oprindeligt med Soldaterne —, har dog først udbredt sig nævneværdigt i Tiden omkring 1640. Den omtales f. Ex. for Ribes Vedkommende i nævnte Bys Tingbog for 1641 ¹⁾. I Aalborg har den vistnok faaet Indpas noget før 1638, i hvilket Aar Morten Borthus, Købmand der i Byen, ved Bevilling af $\frac{30}{8}$ 1638 ²⁾ fik Eneret til at sælge Tobak og Tobakspiber i Aalborg. Han fremfører i sit Andragende som Motiv, at der i Aalborg findes en hel Hob Personer som i Kældere drive Salg af Øl og Tobak, mer til Uskikkelighed end til Gavn og Profit, medens en god Mand, naar han vil have god Tobak, ikke kan faa det, saa det synes, som om det allerede da ikke har været noget helt nyt Fænomen. Endvidere fremgaar det af Kjær Herreds og Aalborg Tingbøger for henholdsvis 1646 og 1650,

¹⁾ J. Saml. 1. R. 6. B. S. 173.

²⁾ J. Reg.

at nu ogsaa Bønderne i det sydlige Vendsyssel var begyndt at ryge Tobak.

Tobaksrygning — eller, som man oprindelig kaldte det, »at drikke Tobak«¹⁾ — var dog paa denne Tid i Reglen kun Brug blandt de lavere Klasser og ansaas ikke for at høre til god Tone, og endnu 1686 bebrejdedes det Præster, at de røg Tobak²⁾.

Piberne, man røg af, var yderst prisbillige, man købte dem som Regel — samtidig med Tobakken — for 1 Sk eller for endnu lavere Priser, de vare af Kridt eller Ler og indførtes fra Holland og har antagelig været af samme eller lignende Slags, som dem man paa de gamle hollandske Malerier ser Bønderne ryge af. Da man imidlertid lige indtil omkring det 18de Aarhundredes Slutning saa at sige ikke brugte andre Tobakspiber end Kridtpiber, (Piber af Merskum og Porcelæn var indtil da temmelig sjældne) og endmindre kendte hverken Cigarer eller Cigaretter, spillede Kridtpiberne dengang en ganske anden Rolle, end mange nu vil forestille sig, og Forbruget var saa meget større, som hver Tobaksryger brugte en Mængde om Aaret³⁾

Paa Christian den 5tes Tid — 1672 — blev den første Pibefabrik her i Danmark anlagt, nemlig paa Christianshavn, af en Mand ved Navn Claus Bonnix⁴⁾, men denne Fabrik skal ikke have bestaaet ret længe, og først i 1747 oprettedes igen en dansk Pibefabrik (af Englænderen Salomon Burton), hvilken Fabrik, der ligeledes laa paa Christianshavn, senere overgik paa forskellige andre Hænder. I 1762 fik Urtekræmmerlauget i

¹⁾ J. Saml. 1. R. 6. B. S. 173.

²⁾ J. Saml. 1. R. 2. B. S. 9.

³⁾ I »Minerva« 1794 anslaaes det aarlige Forbrug til 2 Dusin »paa hver Smøger«, jfr. Nyrop: Danmarks Kridtpibefabrikation S. 36.

⁴⁾ Jfr. samme Bog S. 10.

København Privilegium paa at oprette en Tobakspibefabrik, som derefter ligesom dens Forgængere blev anlagt paa Christianshavn, nemlig i Ejendommen daværende Nr. 269 i Prinsessegade.

Den Mand, der anlagde denne Fabrik for Urtekræmmerne, og som derefter blev Mester paa samme, var en Pibemager ved Navn Johan Cornelius Rømer¹⁾ der imidlertid efter 2 Aars Forløb, da han blev ked af at være der, vistnok paa Grund af den slette Lønning, ansøgte Kongen om Privilegium paa selv at drive Pibefabrikation og efter at have opnaaet dette²⁾ anlagde en Pibefabrik udenfor Københavns Vesterport.

Paa dette Tidspunkt var der endnu ingen danske Kridtpibefabriker udenfor København, men i de følgende Aar anlagdes saadanne i Stubbekøbing³⁾ og Nakskov.

Den Pibefabrik, som her skal omhandles, var den første for Jyllands Vedkommende og blev anlagt ca. 1772 i Nørresundby af en ung Mand, der bar samme Familienavn som Pibefabrikanten udenfor Vesterport og hed Johan Adolf Rømer. Det har uden al Tvivl været Fader og Søn, hvilket fremgaar saavel af et Skattemandtal for København af 1762, der udviser, at Johan Cornelius Rømer havde en Søn af Navn og Alder som Pibefabrikanten i Nørresundby, og af Folketællingslisten for 1787 for sidstnævnte By, hvoraf det ses, at Johan Adolf Rømers Fader, der da tillige med sin Hustru var i hans Hus, netop hed Johan Cornelius Rømer⁴⁾.

¹⁾ Han havde ifølge sit Andragende (jfr. nedenfor) i 15 Aar gjort Tjeneste under det holstenske Regiment og derpaa, efterat have lært Pibemagerprofessionen, i 1755 taget Borgerskab i København.

²⁾ Under 4/8 1764. ³⁾ jfr. D. Atl.

⁴⁾ Han blev begravet den 13/13 1795 i Sundby, 76 Aar gl. Hans Hustru, Judithe Giertrud, der var Stedmoder til J. A. R. blev begravet sammesteds den 19/7 1789, 81 Aar gammel.

Johan Adolf Rømer var født den 24. Februar 1749 i en By af Navnet Mühlhausen — uvist hvilken — og er, som det fremgaar af det foranstaaende, kommen til København i sin første Barndom. Her lærte han Pibemagerprofessionen og har derefter — vistnok allerede som tyveaarig — efter at være flyttet til Nørresundby gittet sig med den 15 Aar ældre Kirstine Christensdatter, der efter en Familietradition skal have været fra Bundgaard i Jetsmark Sogn.

De nærmere Omstændigheder ved Pibefabrikkens Anlæggelse fremgaar iøvrigt bedst af det Andragende¹⁾, som han under 24. Maj 1773 indgav om kongeligt Privilegium, og som derefter her skal gengives i sin Helhed som følger:

»Til Kongen.

Da jeg har lært paa Pibefabrikken i København og derefter indladt mig udi Ægteskab udi den Tanke ved Flittighed at kunde vinde Brød for min Hustrue og mine Børn af min lærte Profession, jeg og i saadant Øjemed har nedsat mig i Nørresundbye ved Aalborg og begyndt at fabriqvere en Del Piber, som jeg hidtil har kundet afsætte, men jeg til Dato, dels af nogen Uformuenhed dels af Mangel paa andres Assistance, hvilken de har nægtet mig af Frygt for, det ikke uden Deres Majestæts allernaadigste Consession skulle være mig tilladt saadan en Fabrique at anlægge, ei har kundet udvirke eller sætte det begyndte Anlæg i saadan Drift, som jeg gjerne ønskede til bedre Subsistence for mig og min Familie, saa bønfalder jeg allerunderdanigst til Deres Majestæts Naade, at det allernaadigst maa være mig tilladt enten i bemeldte Nørresundbye eller paa hvadsomhelst andet Sted udi Deres Majestæts Riger, jeg maatte finde det

¹⁾ Findes i Kommercekollegiets Arkiv i Rigsarkivet.

for mig tjenligt, at anlægge en Pibefabrique og dertil anskaffe og holde saa mange Folk, som jeg fandt fornøden, samt at de Piber, som paa samme min Fabrique blive forfærdigede overalt udi Deres Majestæts Riger og Lande, Kjøbenhavn indbegreben, toldfri maatte transporteres og ubehindret forhandles.

Saadan Høy Kongelig Naade til min og mines nødtørftige Underholdning udbeder jeg mig.

Nørre-Sundbye ved Aalborg den 24. Maj 1773
 allerunderdanigst

Johan Adolph Rømer.*

Paa samme Ansøgning havde Magistraten i Aalborg paategnet følgende anbefaling:

»Allerunderdanigst Erklæring.

Vi have seet noget af hans Arbejde, som vi befinder saa vel gjort og forsvarlig brændt, at det i intet giver efter for de udenlandske, desaarsag da hans meste Arbejde bestaar i Bønder-Piber, hvoraf store Quantiteter fra England og Holland indføres, anse vi hans Ansøgning gavnlig for Landet, i Henseende ved denne Fabriques Anlæggelse Distriktet heromkring om ikke ganske dog for en Del kan forsynes deraf med det fornødne, hvorfor vi i Tanke om, at dennes Etablissement og deraf nydende Udkomme med Tiden vil animere flere til lige Anlæg, og saaledes uformærket udvirke, at der i den Del kan undværes Tilførsel fra Fremmede, saa meget mere fordriste os til allerunderdanigst at indstille Supplikantens allerunderdanigste Ansøgning til allernaadigst Bønhørelse.

Aalborg den 26. Maj 1773.

C. Wogensen.	C. Rübner.	Bloch.
Gleerup.	G. C. Hübertz.*	

Ansøgningen blev derefter bevilget, og Rømer fik under 1. Juli 1773 det ønskede Privilegium, der meddelte ham Ret til Anlæg af en Pibefabrik i Nørresundby eller hvor andensteds i Kongens Riger og Lande han maatte finde for godt, samt Toldfrihed paa de ved ham paa hans Fabrik fabrikerede Piber overalt i Landene, København ikke undtaget, naar samme Piber vare forsynede med Fabrikens Stempel og bevislig vare fabrikerede paa hans Fabrik.

Rømer var saaledes uden Konkurrenter paa Stedet og fik heller ingen senere. Det fremgaar ganske vist af et Aktstykke i Kommercekollegiets Arkiv, at en Mand ved Navn Laurits Sørensen Møller fra Birkumgaard paa Gjøll i 1772 har ansøgt om Privilegium paa at anlægge en Pibefabrik i Aalborg, men det fremgaar tydeligt nok saavel af Magistratens ovenciterede Erklæring som af det efterfølgende, at en saadan Fabrik ikke er kommen i Stand. Det var iøvrigt Købmænd fra Aalborg der, efterat Privilegiet nu var meddelt Rømer, skal have hjulpen ham paa Gled med hans Virksomhed, som i de følgende Aar gik jævnt fremad, saa at han ikke længe efter kunde købe sig sin egen Ejendom i Sundby, nemlig Gaarden, Vestergade Nr. 16, hvor han til at begynde med boede i et nu nedrevet Hus, der stod i Gaardens Østside. Han byggede derefter Gaardens endnu eksisterende Bygninger, — vistnok Byens ældste —, nemlig Forhuset, hvor han selv boede, samt den vestlige og sydlige Fløj, i hvilken sidste Pibefabrikken var, og hvor der endnu findes en Ovn, der skal have været anvendt ved Pibefabrikationen. Det skortede ham imidlertid stadig noget paa den fornødne Driftskapital, og det maa vel have været i den Anledning at der i det maanedlige Tillæg til »Jydske Efterretninger« for Januar 1776 blev skrevet en længere anbefalende Artikel om hans Fabrik med Titlen »Efter-

retninger om den i Nørre-Sundby her ved Aalborg anlagte Pibefabrik«, hvori det bl. a. hedder. at han nu har købt Hus og Bolig i Nørresundby og »efter sin tarvelige Økonomi« indrettet samme til sit fornødne Brug. »Fabriken«, siges der, »er allerede i nogenlunde god Drift men kunde bringes til ønskeligere Fremgang, dersom han alene kunde nyde nogen Understytning, da et Forskud og Laan paa 200 Rd., som vel paa 4re Aar kunde igjen afbetales vilde vist sætte denne duelige og arbejdsomme Mand med sin Familie i Stand til med desto større Flid at forsyne sin Fabrique med alle de endnu behøvende Materialia. For nærværende Tid arbejder han selv femte og har allerede bragt det saa vidt, at han kan om Aaret forfærdige 10 til 1200 Gros Piber. De som hidtil have været mest afsættelige ere de saakaldte Bønder-Piber, ellers forfærdiger han ogsaa Middel-Piber og de saakaldte Konge- og Keiser-Piber. Han har ganske god Afsættelse paa sine Piber, eengang hver Maaned brænder han, og ligesaa snart de da er færdige, ere de og strax solgte, og naar ingen her i Stiftet eller Nærheden skulde blive ham til Præjudice (da flere end Een vilde ikkun ruinere hinanden), saa haaber han at bringe sin Fabrique inden kort Tid i den Stand, at han da ogsaa kunde forsyne andre og flere Steder end nu blot allene de her i Aalborg Handlende, og da vilde ogsaa Tilførselen andensteds fra af sig selv op-høre. Overalt er hans Arbejde ligesaa godt om ikke bedre end de udenlandske. Det værste er, at her omkring ikke gives den Art Leer, som han kan bruge uden alene til Forme, men han maa have det fra Holland. Imidlertid er det at ønske, at denne hans lille Fabrique maatte ophielpes til at komme i god Drift« . . . etc.

Rømer skal, da han kom til Nørresundby, have lavet sine første Piber af Ler der fra Omegnen. De bleve ved Brændingen røde og duede ikke, saa at han

herefter kun brugte det stedlige Ler til »Forme«¹⁾ af hvilke endnu flere ere opbevarede. Til Piberne maatte han som nævnt forskrive Leret fra Holland. Han indskrænkede sig nu ikke længere til kun at lave de simple Kridtpiber — de saakaldte »Bønderpiber« —, hvilket var Tilfældet med flere af de andre Fabriker i Danmark og Norge, som f. Ex. Fabrikkerne i Stubbekøbing²⁾ og Bragenæs, men fabrikerede tillige de finere Sorter efter de hollandske Mønstre. Der gaves nemlig en hel Mængde forskellige Slags Kridtpiber med ligesaa mange snurrige Navne. Foruden de omtalte Bønderpiber eller Halvskillingpiber havde man »Heelmaals«- og »Undermaals«-Piber, »Middelpiber«, »Kongepiber« og »Kejserpiber« — samt »Pavepiber«, hvilke sidste var de allerfineste³⁾ men til disse drev Rømer det nu ikke men lavede som nævnt baade Middelpiber, Kongepiber og Kejserpiber og kunde derved tilfredsstille Publikums Krav og tage Konkurencen op med de hollandske Fabriker.

Hvad der forstaas ved de ovennævnte forskellige Slags Kridtpiber, er ikke helt klart, de længste ansaas for de fineste. Pavepiberne vare de længste⁴⁾, dernæst Kejserpiberne⁵⁾ og Kongepiberne, hvilke to sidste Slags paa en Priskurant fra Salomon Burtons Fabrik angaves til en

1) »: firkantede Plader af ubrændt Ler hvori Piberne efter at være formede i Messingforme og derefter tørrede bleve stukne ned med Spidserne og saaledes anbragte brændte i Ovnene, hvorefter de blev skaarne fra Pladen og tildannede i Spidserne.

2) Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 382 ab Nr. 5 fol. 138.

3) Smstds. fol. 271. — Paa den der anførte Prislister var Fabrikspriserne pr. Gros for Pavepiber 19 Mrk., Kejserpiber 13 Mrk. 8 Sk., Kongepiber 10 Mrk., Maalpiber 7 Mrk. og Bønderpiber 36 Sk. eller 32 Sk.

4) jfr. Vidensk. Selskbs. Ordbog.

5) jfr. smstds.

Længde af henholdsvis $1\frac{1}{4}$ og 1 Al. medens de korteste, nemlig Bønderpiberne, kun maalte $\frac{5}{16}$ Al.¹⁾

Af Piberne fra Nørresundby findes der formentlig ikke noget Exemplar paa noget Museum, men der forefindes dog endnu en Del forskellige Pibehoveder derfra, som for en Del ere opgravede i den gamle Pibemagergaards Have op mod Huset, hvor Fabriken var. Flere af disse Pibehoveder ere formede som Hovedet af en Mand med Piskeparyk, Overskæg og en Slags Kalot eller Tiara paa Hovedet. Gaardens Ejere, Brødrene Beck, der har opbevaret dem, ansaa dem — i Henhold til en Overlevering — for at være Fremstillinger af Kong Christian den 7de, hvem de dog ikke ligner, men Forklaringen peger dog hen paa, at Konge- og Kejserpiber kunde oprindeligt have deres Navn af, at deres Hoveder vare Afbildninger af en eller anden kongelig eller kejserlig Person²⁾. Af disse Pibehoveder er der en større og en mindre Slags; paa de større, der sandsynligvis er Kejserpiber — bærer Manden en højere og større Tiara end paa de mindre. Endvidere er der Pibehoveder, dekorerede med smukt formede Rocaille- eller andre Ornamenter foruden større og mindre uden nogen Dekoration. Paa et

¹⁾ Nyrop: Danmarks Kridtpibefabrikation S. 17.

²⁾ I saa Henseende har Hr. Postexpedient C. Klitgaard velvilligst meddelt mig, at man endnu i 1870ne i hans Hjemstavn, Blokhus, brugte Kridtpiber, hvis Hoveder vare formede som Ansigter, forestillende Konger med Kroner, Bisper og Paver med Tiaraer, Arabere med Turbaner etc. Det var navnlig Fiskere og Søfolk der brugte disse Piber. Naar der i Hr. K.'s Hjem skulde hentes Tørv, var det en gammel Skik fra hans Bedste- og Oldeforældres Tid, at Bønderne i Omegnen efter Tilsigelse bragte Tørvene, og de blev da ved slige Lejligheder rigeligt beværtede med Mad, Øl og Brændevin, hvorhos der til behagelig Afbenyttelse blev fremsat et Par Karduser Tobak og en Tintal-lerken med Kridtpiber.

enkelt Hoved (Kejserpibe?) er anvendt en flaskegrøn Glasure, hvorhos de opbevarede Lerforme ligeledes tydeligt udviser, at de Piber, der er brændte deri, have været glaserede.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilket Fabriksmærke Rømer har benyttet, findes der paa samtlige Pibehoveder — forsaavidt det paagældende Stykke er bevaret — paa den Knop, der sidder under Pibehovedet paa Overgangen mellem dette og Pibens Rør, anbragt hans Forbogstaver A og R enten samlede eller hver paa sin Side af Knoppen. Endvidere findes et enkelt af Hovederne tillige mærket med Tallet 88 hvorover er anbragt en Krone. Endelig skal nogle — ikke længer opbevarede — Piber paa Stilken have været mærkede »Nørre-Sundby«.

For nu at vende tilbage til Fabrikens Udvikling, hører vi igen om den i 1786. Det var i Anledning af, at Oldermændene for Urte- og Isenkræmmerlauget i København havde henvendt sig til Rømer med Anmodning om at oversende nogle af sine Piber til Forevisning for Laugets Medlemmer¹⁾. I Københavns Adresseavis for $\frac{8}{8}$ 1786 bekendtgør Oldermændene, at de i 8 Dage ere udstillede paa Hjørnet af Klosterstræde og Vimmelskaftet til Eftersyn for dem, som have kgl. Privilegium paa at handle med indenlandske Piber, og i »Jydske Efterretninger« for 25. s. M. meddeles dette i en Artikel, hvori det hedder: »Dette vil blive en stor Opmuntring for denne duelige og vindskibelige Fabriqveur, der uden mindste Forskud har arbejdet sig frem og nu har bragt det saa vidt, at vore Handlende selv tilstaa, at hans Piber baade i Godhed og Prisen kunne sættes ved Siden af de udenlandske, og dette er allerede en Ære for Landet — og da denne veltænkende Mand vil vist endnu mere søge at forbedre

¹⁾ N. K. S. Fol. 382 No. 5 ab. Fol. 153.

og udbrede sin Fabrik, saa ønsker man, at han ved god Afsætning og Udførsel maa selv nyde Frugten af sit Arbejde, og andre derved tillige blive overbeviste om, at vi have (naar de kunne blive udmærkede) selv duelige Folk, som tænke maaske mere økonomisk, end de ere i Stand til at iværksætte.

At Rømer virkelig ogsaa opnaaede at faa sine Varer afsatte paa det københavnske Marked, ser vi af »Aalborg Lommebog« for 1804, udgivet af Wandahl. Her omtales det, at Fabrikken stadig er i god Drift, og at den beskæftiger en Mester, 2 Svende samt en Arbejdskarl. Det omtales endvidere, at Fabrikken nu har bragt sin Produktion op til 5 à 6000 Gros aarlig og derover, og at Piberne, der mest forarbejdes efter den engelske og nogle efter hollandsk Smag, finde sfrac Afsætning saavel omkring i Landet som i København.

Fabrikken har vistnok været i Drift adskillige Aar efter den Tid, men var vistnok allerede nedlagt ved Rømers Død (1822). I Aaret 1818 anlagde den fra Tyskland indvandrede Brygger Friederich Bernhardt¹⁾ et Bryggeri der i Gaarden, hvilken Virksomhed da meget muligt har afløst Pibefabrikken. Rømer var jo allerede paa dette Tidspunkt en ældre Mand, og da han efterhaanden var bleven ret velhavende, var der for ham ikke nogen økonomisk Hindring i at trække sig tilbage fra sin lange Virksomhed, tilmed da Lerpibernes Rolle nu i det væsentlige var udspillet. Han benævnes iøvrigt lige til sin Død Pibemager eller Pibefabrikant.

Messingformene fra Fabrikken blev senere hen overladt til en Pottemager i Sønder Tranders ved Aalborg, som skal have anvendt dem til Forfærdigelse af Piber, der skal have været i Handelen til helt hen omkring 1860.

¹⁾ jfv. Erslevs Forfatterlexikon.

I sine sidste Aar boede J. A. Rømer hos sin Datterdatter, Johanne Kathrine Bedsted og dennes Mand Bødker Jokum Jensen Beck¹⁾, der imidlertid havde overtaget Hjemmet i Pibemagergaarden. Han havde allerede i Begyndelsen af 1804 mistet sin Hustru, med hvem han havde 2 Døttre, af hvilke den ene døde som ganske ung og den anden, Mette Kirstine Rømer, var gift²⁾ 1ste Gang med Rebslager Johannes Schilder i Løgstør og 2den Gang med Skipper Thomas Bedsted sammesteds.

Ved sin Død efterlod Rømer sig kun een Livsarving, nemlig fornævnte Johanne Kathrine Beck, født Bedsted.

Johan Adolf Rømer var foruden at være en virksom og dygtig Forretningsmand tillige en dannet Mand, der ved Siden af nærede boglige Interesser. At han ogsaa var i Stand til at føre en Pen, viser en Artikel i Tidsskriftet »Patriotiske Samlinger«³⁾ hvori det uden Tvivl er ham⁴⁾, der under Mærket »R « fører et meget kraftigt Forsvar for den hjemlige Pibeindustri — der som Regel ikke for de andre Fabrikkers Vedkommende var lykkedes saa godt som for hans — og opfordrer til at opmuntre den i Konkurrencen med den hollandske. Han var derhos gavmild og godgørende⁵⁾ og i høj Grad afholdt og agtet blandt sine Medborgere; herom vidner f. Ex. det lille Træk, at han uden Ballotering blev optaget i Byens lille og meget eksklusive Klub »Prøven«, der mest bestod af Byens Embedsmænd og Spidserne fra Omegnen⁶⁾.

1) Bedsteforældre til Gaardens nuværende Indehavere Johan Adolf Beck og I. Beck.

2) Viet 8/2 1793.

3) Udg. i Aalborg 1785.

4) Forfatteren angiver sig som Pibefabrikant.

5) Skænkede f. Ex. i 1809 et klækkeligt Beløb til Danmarks nye Søværn.

6) »Prøvens« Forhandlingsprotokol 6/1 1819.

Den 17. Maj 1822 afgik han ved Døden, 74 Aar gammel, og blev den 24. s. M. begravet paa Nørresundby gamle Kirkegaard. Paa hans Gravsten — der nu ikke mere findes — var der følgende Indskrift:

»Under denne Plade hviler Støvet af Pibefabrikant Herr Johann Adolf Rømer. Han blev født i Mühlhausen den 24. Februar 1749 og endte sit virksomme Liv i Sundby den 17. Maj 1822.

Gift med den ham i Evigheden forangangne fromme og huslige Kone Kirsten Christensdatter blev han Fader til tvende Døttre, som modtager ham i de Saliges Rige. En Datterdatter begræder Tabet af en kjær og omhyggelig Bedstefader som ved Flid, Retskaffenhed og Beskedenhed udmærkede sig blandt sine Medborgere og vandt deres Agtelse, ligesom han ved Munterhed i Omgang og velvillig Tjenstagtighed vandt Hjerter og Venner. Roligt som hans Liv var hans Endeligt, og frejdig gik han ind i Evigheden. Fred være med ham.«

Det er ikke saa mange Aar siden, at den gamle Pibemagergaard stod i sin gammeldags pyntelige og maleriske Skikkelse som i Rømers Tid med sit svære Bindingsværk, hvidtede Mure og røde Tage. Der var da smaa Ruder i Vinduerne og en smukt udskaaen gammel Empiredør ud mod Gaden. Nu er Ejendommen en Del moderniseret, men det er dog Bygningerne fra Fabrikens Tid som endnu staar. Ogsaa i den store Have mod Syd findes Minder fra hin Tid, idet der endnu staar en Del gamle Frugttræer, som Rømer selv skal have plantet.

Gaarden har nu i snart 140 Aar været i den samme Families Eje, og de nuværende Ejere, det tilhøre den 5te Generation, have opbevaret ikke saa faa Minder om den gamle Rømer og hans Fabrik.
